

27. KONFERENCE ČLOVĚK A MÉDIA

UPRCHLÍCI A JEJICH OBRAZ V MÉDIÍCH ODPOVÍDÁ SKUTEČNOSTI?

PŘEPIS PŘÍSPĚVKŮ A DISKUSE

MARTIN ROZUMEK ŘEDITEL ORGANIZACE PRO POMOC UPRCHLÍKŮM

ŠIMON PÁNEK ŘEDITEL ORGANIZACE ČLOVĚK V TÍSNI

TOMÁŠ LINDNER REDAKTOR TÝDENÍKU RESPEKT

MODERÁTOR DAVID SMOLJAK

ČTVRTEK 5. LISTOPADU 2015

AMERICKÉ CENTRUM • TRŽIŠTĚ 13, PRAHA 1

David Smoljak: „Oficiálně vás vítám na konferenci Člověk a média, která má název Uprchlíci a jejich mediální obraz. V souvislosti s tímto titulem jsme si položili otázku, jestli obraz médií odpovídá skutečnosti? – Odpověď, která je implikována, zní ne, ale ono to není tak jednoduché. Proto poprosím Martina Rozumka, ředitele Organizace na pomoc uprchlíkům, který se s uprchlíky vidá denně, aby nás uvedl do této problematiky. Prosím.“

Martin Rozumek: „Děkuji za pozvání, dobrý večer. Jsem fascinován vaší hojnou účastí, a když to vidím, vzpomínám, jak jsem loni přednášel v Tišnově, kam nepřišel skoro nikdo.“

Když tady byla předávána cena za práci zabývající se rasismem a extremismem, vyhledával jsem v rámci projektu informace o imigrantech, a i když jsem hledal na všech webech krajně pravicových či náckovských organizací, tak jsem nenašel vůbec nic. Úkolem našeho projektu bylo srovnat český a německý extremismus ve vztahu k imigrantům, a my jsme v českých datech nenašli nic. To jen potvrzuje skutečnost, že se toto

téma od tragédie na Lampeduse stalo velmi aktuálním, a já jsem rád, že vás mohu do této problematiky uvést.

Dnes jsem si vyhledával počty přichozích lidí do EU podle Úřadu vysokého komisaře OSN pro uprchlíky, který považuji za nejpřesnější; přes Středozemí, jež zahrnuje oblast Řecka, Turecka a Itálie, přišlo letos 762 203 lidí, z nichž 3 440 cestu nepřežilo. Jiná čísla neberu tak vážně, protože nejsou zcela pravdivá. V Maďarsku a Chorvatsku, kam přišlo přes 200 000 lidí, se často stává, že imigranti zaregistrovaní v Řecku se objeví i tam a většina z nich nakonec skončí v Německu, takže jeden člověk se do statistiky zapíše třikrát, čímž ovlivní výsledný počet imigrantů. Podle mého názoru není tragédií to, že jich přichází tolik, ale to, co se děje v jejich rodných zemích. Obvykle přichází do EU asi 400 000 lidí, loni bylo přijato 626 000 azylových žádostí a letos zatím 762 000. Jsem tedy zvědav, jestli to na konci roku bude dvojnásobek loňského počtu. Předseda SPD Gabriel Sigmar řekl, že jsou schopni každý rok přijmout 500 000 lidí. Myslím si, že reflektuje jak počet přichozích, tak to, že samotné Německo potřebuje každý

rok přijmout o 400 000 lidí víc, aby udrželo počet pracovních sil konstantní.

Možná vám připadá, že Evropa je zaplavena uprchlíky, ale tak zlé to není. Musíme si uvědomit, že v posledních pěti letech vypuklo ve světě patnáct nových konfliktů a žádný z nich se nepodařilo vyřešit. Největší vliv na zmírnění proudů uprchlíků má uklidnění situace v Kolumbii, která je největším producentem uprchlíků. To, že organizace FARC složila zbraně, znamená, že se největší konflikt posledních let uklidnil, stejně tak se uklidnila i situace na Ukrajině. Ale stále máme patnáct nových konfliktů za posledních pět let. A málokdo ví, že jeden z nejkrvavějších konfliktů aktuálně probíhá v Burundi. Tento konflikt produkuje desetitisíce uprchlíků, přesto někteří z nás ani nevědí, kde Burundi leží a že tam nějaký konflikt existuje.

Rád bych připomenul jeden pojem, který je přesně definován, a to je pojem uprchlík. Tento pojem definuje Ženevská úmluva o právním postavení uprchlíků z roku 1951, ve které se říká, že uprchlík je osoba mající odůvodněný strach z pronásledování kvůli rase, náboženství, politickému přesvědčení atd.; evropské právo k tomu přidalo oběti válek a mučení. V této Úmluvě se také píše, že azylové státy nesmějí uprchlíka vrátit zpět za hranice, kde mu hrozí nebezpečí. Úmluvu podepsalo více než 150 zemí světa; takže se tímto musejí řídit. Proto nápady, že budeme uprchlíky vracet tam, odkud přišli, jsou nelegální. Nejprve se musí prozkoumat, zda má člověk právo nosit status uprchlíka, až poté se může uvažovat o jeho vrácení. Často se ozývají hlasy, že je tento dokument zastaralý, ale podle mě, jako úředníka, který na úmluvě postavil celou kariéru, to není pravda. Je to velmi dobře koncipovaný dokument a žádný lepší pravděpodobně už nevznikne, protože vůle států chránit

uprchlíky nikdy nebude tak silná, jako byla v roce 1951. Kdyby ovšem Ženevská úmluva neexistovala, což si řada krajně pravicových stran přeje, stále platí článek 2 a 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, které zakazují mučení a nelidské zacházení s uprchlíky, a to i v případě jejich navrácení do země, kde by se s nimi takto zacházelo.

Co se týká situace v EU, velmi těžko se hledá společné řešení, protože států postižených uprchlickou krizí je šest (Německo, Švédsko, Itálie, Řecko, Maďarsko, Chorvatsko a Slovinsko), ale dalších 22 států s ní většinou nechťejí mít nic společného, protože jim uprchlíci problémy nedělají. V Evropské unii bohužel stále platí, že existuje 28 azylových systémů, které se předhánějí v přísnosti a odtažitosti vůči migrantům, přičemž Česká republika je na jedné z předních příček. My máme dokonale promyšlené plány, jak uprchlíky odradit, ale když takto postupují i ostatní státy, je téměř nemožné nalézt v Bruselu jakoukoli shodu ve věcech, jež se netýkají restrikce a návratů. Nyní je situace zvláštní v tom, že motor EU, kterým je Německo, má problém, neboť tam míří drtivá většina uprchlíků. Proto tlačí na společná řešení, ať už se jedná o kvóty nebo hotspots, ale většina ostatních států, včetně ČR, to kritizuje. My mimochodem kritizujeme naprosto všechno. Já jsem však za celou dobu neslyšel od kritizujících států, co by mělo být řešením. Fascinuje mě politik typu Roberta Fica, který tvrdí, že 90 % uprchlíků je politických imigrantů, a náš ministr Chovanec, že 60 % jsou ekonomičtí imigranti, ale přitom 80 % uprchlíků je z Afghánistánu, Iráku a Sýrie. Ať se tam raději jedou podívat, jestli to opravdu je ekonomická migrace, ale já si myslím, že těch 80 % má právní nárok na azyl. Je jen otázkou, jestli pomoc Evropy bude trvalá v podobě azylu, nebo dočasná v podobě

doplňkové ochrany. Státy nerespektují to, že omezí-li používání legálních prostředků, jak se dostat do Evropy, tak budou uprchlíci využívat ty nelegální.

Ještě pár slov k České republice. My jsme, jak už jsem se zmínil, experti v zastrašování a netolerujeme ani ty uprchlíky, pro které je naše země tranzitní. V září, kdy přišlo do Německa víc než 200 000 uprchlíků, jsme měli v azylovém řízení 9 Syřanů, 1 Afghánistánec a 1 Iráčana, a přesto jsme byli odtažiti. U nás vedou Ukrajinci, kteří tu žijí natrvalo, mají své komunity a ČR pro ně není jen tranzitní. Obraz české politiky v oblasti migrační je už tak špatný, že můžeme očekávat jen zlepšování. Jednou jsem byl pozván na švédskou ambasádu na oběd, a když jsem tam dorazil, sedělo u stolu šest zástupců jiných ambasad, kteří se zajímali o současnou situaci v ČR. Zájem je cítit i ze strany politiků, kteří se však bojí otevřeně podpořit uprchlíky, protože by se obraceli proti veřejnému mínění a zhoršili by si svou politickou pozici. My se však stále snažíme budovat koalici jak v Senátu, tak v Poslanecké sněmovně napříč společenským spektrem. Daří se to mnohem lépe v Senátu, kde vznikla platforma dvaceti senátorů, která vystupuje proti veřejnému mainstreamu, horší je to v Poslanecké sněmovně, kde si jen málo členů uvědomuje současnou situaci. Zde bych ocenil například paní Zelenkovou z hnutí ANO, která se snaží klást si velmi jednoduché otázky typu, jestli musíme takto postupovat, jestli musíme zavírat děti do detencí nebo jestli jim musíme brát peníze a tím

je ponižovat? Vliv Evropské unie nás nutí zlepšit místní politiku, tzn. že soudy mohou udělit azyl, což původně mohl jediný úředník na ministerstvu. Já jsem mohl vyhrát soud třeba čtyřikrát, a stejně se vše vrátilo k tomu samému úředníkovi, který to znovu zamítl.

Rád bych řekl ještě něco o českých médiích. Dvacet dva let pracujeme s uprchlíky, a nikdo se o nás nezajímal, až dnes, kdy mě každé ráno ohromí vlna výhrůžek a vulgárních telefonátů. Na druhou stranu jsou i lidé, kteří se nám snaží pomoci, jak finančně, tak materiálně, poskytnutím ubytování nebo nabídkou práce. Vůbec bych nečekal, že se vše tolik vyhrtí. Určitě oceňuji tvrdou práci našich dobrovolníků na Balkáně, je úžasné, co tam odvádějí. My je ze všech sil podporujeme a jsme na jejich práci pyšní. Čeští novináři, o kterých budeme ještě mluvit, sledují zahraniční situaci a snaží se objektivně informovat českou společnost o uprchlických záležitostech. Ta je rozpolcena na totální odmítače uprchlíků a na dobrovolníky. Mně ale u ní chybí to, že ani jeden z těchto proudů není nijak mediálně zachycen. Až dnes jsem objevil něco, co se týká extremismu. Mladá fronta napsala, že policie je často na straně extrémistů, ale chybějí mi články o té druhé straně. Kdyby politici viděli, kolik lidí pomáhá a kolik lidí nabízí práci a ubytování, myslím si, že by politický mainstream byl přívětivější a mohl by uklidnit projevy nenávisť. Tady bych se s dovolením zastavil, protože téma legální migrace bych nechal na diskuzi. Děkuji.“

David Smoljak: „Děkuji Martinu Rozumkovi, nyní bych předal slovo Šimonu Pánkovi, řediteli nadace Člověk v tísni, který také pracuje s uprchlíky, a to v bezprostřední blízkosti válečných konfliktů.“

Šimon Pánek: „Dobrý večer. Martin vlastně pokrýl skoro všechno, takže já to zkrátím. Nejprve bych chtěl předeslat, že Člověk v tísni nepracuje s uprchlíky v ČR, ale zabývá se otázkami migrace na úrovni novinářské, politické a informační činnosti. V současnosti operuje ve třech nejpostiženějších zemích, v Sýrii, Turecku a Afghánistánu. Je třeba si uvědomit, že lidé, kteří během konfliktu utekli ze Sýrie (teď jich je asi 4,5 milionu a z toho 15 % je v Evropě nebo na cestě), čekají, že se situacelepší a že se budou moci vrátit zpět. Integrují se a hledají práci v sousedních zemích. Žijí v táborech a jejich život není rozhodně lehký, protože jejich hostitelé z nich nejsou příliš nadšení, napětí mezi nimi a uprchlíky narůstá. Vše komplikuje existence Islámského státu, který

navozuje pocit, že každý uprchlík je terorista, byť není prokázáno, že by uprchlíci byli jakkoli napojeni na IS. Příslušníci IS by na rozdíl od migrantů určitě využili komfortnější způsoby cestování, protože Islámský stát má dost peněz na to, aby zajistil svým lidem mezinárodně platné doklady. Takže takové to nepřímé spojování, které naznačují čeští politici, že k nám uprchlíci přinášejí něco z Islámského státu a radikálního islámu, jen přispívá ke strachu lidí a je to manipulace.

Klíčové je si uvědomit, že konflikt běží už čtyři a půl roku od prvních násilných projevů a že i takové minimum, jako je zajistit nad Sýrií bezletovou zónu, je složité. Vše systematicky blokovala Čína a Rusko, protože když proti sobě stáli rebelové a vojáci režimu Bašára al-Asada, tak ve zbytku země byl relativní klid. Platilo to bohužel jen pro asadovskou část, protože stíhačky a bombardéry snadno zalétávali a dodnes zalétávají hluboko do nepřátelského území, až do

města Aleppo, kde úmyslně shazují bomby na civilní oblasti. To, co lidi naplňuje strachem a žene pryč ze Sýrie, jsou reálné válečné push faktory. Relativní bezpečí je spíš na venkově než ve městech, protože ani Asad nemá tolik prostředků, aby se mu vyplatilo cílit kromě měst i na vesnice. My zásobujeme měsíčně 180 000 lidí pitnou vodou, potravinovými dávkami, hygienickými potřebami a spolupracujeme s místními radnicemi a školami. Udržujeme v chodu asi třicet škol, platíme učitele. Celá naše operace má rozpočet skoro půl miliardy, z toho pět milionů hraří Česká republika a zbytek Brusel, vláda britská, německá a americká, OSN; není to pro to, že bychom byli tak skvělí, ale protože tam málokdo chce pracovat. My jsme rádi, že tam můžeme pracovat, protože kdybychom odešli, tak z těch našich 180 000 lidí a z těch dalších stovek tisíc v Sýrii, kteří jsou závislí na humanitární pomoci, je samozřejmě část už v táborech, v sousedních zemích a část na cestě do Evropy. Protože jako by nestačilo, že žijí v zemi, kde hrozí nebezpečí, ještě trpí fyzickou nouzí, hladem, nedostatkem pitné vody a zimou; to je další důvod, proč odcházejí ze země někam jinam. Proč ale lidé odcházejí z táborů, to se těžko rozebírá. Příčinou může být faktor času, kdy lidé věří, že se budou moci po válce vrátit domů. Po nástupu Islámského státu a Ruska se jejich šance snížila, i když se to tak rychle neprojevovalo. Nedivil bych se, kdyby si pan Putin při kreslení šachové partie říkal: ‚Pomůžeme Asadovi, který podruhé prohrává a pár set tisíc uprchlíků navíc v Evropě nám neuškodí, protože my jako Rusko chceme Evropu destabilizovat.‘ To může být důvod, proč Rusko po dlouhé odmlce náhle vstupuje do Sýrie. Když se první uprchlíci vydají do Evropy a povede se jim to, tak ihned zpraví své známé o tom, že je tu o ně dobře postaráno, že se tu nebojuje a že si mohou najít i práci. Tak se na cestu do Evropy pochopitelně odeberou další lidé, protože ne-

chtějí žít s perspektivou dalších čtyř osmi let v táborech. Například v Libanonu se v posledních letech snížila bezpečnost, a ihned tam vyrostla mezinárodní mafie, která není push faktorem, ale pull faktorem. Představte si, že sedíte v táborech, nevíte, co se životem, a náhle k Vám někdo přijde a řekne: ‚Hele, přece tu nebudeš hnít. Slož zálohu tisíc a my tě dopravíme do Evropy, a až budeš v Řecku nebo Turecku, tak tvoje rodina doplatí zbytek.‘ Ten pull faktor hraje významnou roli, když k vám někdo přijde a řekne, že ví, jak řešit vaši situaci. Profit z této nelegální činnosti je neuvěřitelný a je vyšší než profit z prodeje drog. Investice do člunu je kolem deseti tisíc dolarů a výdělek kolem padesáti tisíc, tj. až 85 %. Je možné si vydělávat desítky tisíc dolarů denně. A zajímavé je, že i zde je konkurenční boj.

Ještě krátce k Afghánistánu. V Afghánistánu je trochu složitější situace v tom, že většina uprchlíků není přímo ohrožena na životě. Jedná se o lidi, kteří spojili svůj život buď s armádou, nebo s policií, nebo

s vytvářením nového Afghánistánu a bojí se, že Tálibán ovládne jejich zemi. Proto se naučili mluvit anglicky, nosit džíny a očekávají, že se Afghánistán vrátí do tmářského období. Já si myslím, že řada Afghánců azyl v Německu nedostane. Podle toho co víme, v Afghánistánu vyrostla celá síť cestovních agentur, která vydělává na jejich strachu. Liší se to podle komfortu cestování, jsou i slevy na rodinu; platí se jedna třetina ceny hned a zbytek se deponuje a smění při příjezdu do Evropy. Německá rozvědka to ví a intenzivně jedná s afghánskou vládou o případných krocích. V České republice uprchlíci zatím nejsou a nechtějí být, protože to české „ne“ lidi utvrdilo ve strachu z neznámého. České vlády se často chlubí tím, že jsme velmi nevstřícní k uprchlíkům a že je to dobře. Podle mě se naopak ukazuje, jak je to špatně, protože naše společnost nemá dost zkušeností s jinakostí kromě Ukrajinců a Vietnamců, ale za těch 25 let tu postupně mohly vyrůst malé komunity lidí z afrických a arabských zemí. Lidi potkávající denně, promiňte mi ten výraz, černocho nebo Araba není snadné vyděsit tak, jak je vyděsila česká média a politici. Nepodceňujme strach společnosti, který mají i normálně smýšlející lidé, protože kvůli němu přestanou tito lidé poslouchat racionální argumenty a mohou být jednoduše zmobilizováni. Strach se velmi špatně dekonstruuje, oproti lásce nebo přátelství. Možná by bylo dobré, jak říkal Martin, vytvořit nějaký jiný průser v Evropě, který by mediálně překryl aktuální problém. Lidé by na chvíli začali přemýšlet o něčem jiném a postupně by se vraceli k racionálním debatám.

Teď se to naštěstí zlepšuje, protože uprchlíci mají najednou jména a příběhy a už nejsou jen velkou hrozbou, která se na nás valí a které bychom se měli bát. Dneska jsem se zúčastnil debaty, kde padaly názory, že Islámský stát zanedlouho ovládne Evropu a že

se ženy budou muset zahalovat. Byly to nescmsy, ale ti lidé tomu věří a bude těžké jim to dekonstruovat. Teď by bylo nejlepší, kdyby vše trochu utichlo, ale co my? – My přece dokážeme při relokaci zvládnout tisíce lidí, problémem však je iracionální strach většiny společnosti, tzv. deadlock neboli zamknutá situace, do které jsme uvřzeni a bude velmi těžké ji změnit. Martin zmínil i naše politiky. Oni se nyní právem bojí, jelikož nás čekají trojí volby a hrozí, že i střední politika začne hnědnout, že se strany budou předhánět v nevráživosti a tím dají lidem najevo, že uprchlíci jsou zlo. Jak se mají chovat novináři a intelektuálové, kteří jsou kritičtí a vidí vše z různých úhlů pohledů? – Uznějme, že první kolo uprchlické krize jsme v ČR totálně projeli. Vždyť situace v Německu, Dánsku, Británii a Švédsku je mnohem složitější než u nás, přitom se tam racionálněji debatuje. Není to tak, že by všichni měli uprchlíky vítat, ale že to je problém, který bychom měli racionálně řešit. Rozhodně bychom se neměli vůči nim vymezovat a uzavírat hranice. To je z mé strany zatím vše, na případné dotazy samozřejmě odpovím.“

David Smoljak: „Děkuji Šimonu Pánkovi, specifické roli médií se bude ještě věnovat Tomáš Lindner z Respektu. Předtím bych však dal prostor vašim dotazům pro Šimona, protože bude muset brzy odejít. Rád bych tuto debatu zahájil sám doplňujícím dotazem na roli médií. Domníváte se, že média přispěla ke všeobecnému pocitu ohrožení v zemi, kde žádní uprchlíci nejsou? Co dalšího k tomu přispělo?“

Šimon Pánek: „Myslím si, že jakási směs příčin, že je to proto, že většina médií je pod komerčním tlakem a je nucena zvýšit produkci tiskovin; z toho důvodu je obtížné o těchto věcech nezávisle přemýšlet. Dobrým příkladem je úterní titulky na iDNES a Aktuálně, který zněl: ‚V minulém

měsíci přijelo do EU 218 000 uprchlíků, což je více migrantů, než za celý minulý rok dohromady.' To je úplný nesmysl, protože loni požádalo o azyl přes 600 000 lidí a celkový počet cizinců se pohyboval kolem dvou milionů. Nicméně iDNES a Aktuálně to rovnou „bouchnou“ na titulní stranu, a až po upozornění to přepsali a stáhli. Tady vidíte, pod jakým tlakem pracují a tím se podílejí na vyvolávání strachu a nenávisti. Jedná se asi i o český cynismus, že nikdo nezodpovídá za nic. Takže můžu ty články v novinách klidně otisknout!? – Já v tom cítím časový tlak, neprofesionalitu a nezodpovědnost médií. U některých bulvárů je to možná promyšlené a schválně, ale tady si to nemyslím. Například když pan Okamura, který přišel někdy v červnu do studia a měl v Událostech, komentářích desetiminutové expoé o hrůze z uprchlíků, moderátor se na něho jen díval a nebyl schopen argumentovat, vyvracet jeho názory ani mluvit; což by veřejnoprávní média neměla připustit. Jestliže si pozvou někoho s extrémními názory, měla by proti němu postavit silného protivníka, který je schopen argumentovat a korigovat diskuzi. Ano, je to tak, novináři se nechávají unést mainstreamovým názorem a nemají jiné uvažování než většina naší společnosti. Naštěstí se to postupně zlepšuje.“

Dotaz ze sálu: „Dobrý den, já působím v Radě vlády pro národnostní menšiny a tím, co jsme tu slyšeli, se naše Rada zabývá už řadu let. Problematika uprchlíků jen názorně ukázala zoufalý stav naší společnosti a selhání veřejnoprávních médií, kdy média, jako je Český rozhlas nebo Česká televize, usilují o svůj systém deseti minut Stalina a deseti Hitlera. My si tady můžeme vzájemně plakat na rameni, ale nic se nezmění, pokud bude stav společnosti takový, jaký je. Politici jsou vlastně prostitutky, které naslouchají hlasu veřejnosti a dělají jen to, co jim prospěje ve volbách. Já bych se pro-

to chtěl zeptat, jestli už jsou známy nějaké výsledky vašeho projektu tuším s názvem Pražská nadace pro evropskou společnost?“

Šimon Pánek: „To se trochu popletly dvě věci dohromady. Tady vzniklo Centrum pro občanskou společnost (Prague Civil Society Centre), ale to působí na území bývalého Sovětského svazu, takže výsledky tady u nás mít nebudeme. Jmenuje se tak, aby název byl neutrální. Toto centrum sice už pracuje, ale je teprve na začátku; vzniklo na jaře letošního roku. Dále tu máme instituci Think-tank Evropské hodnoty, která se snaží o nějakou revitalizaci evropských prodemokratických hodnot v České republice, ta běží. Možná se právě tyto dvě věci spletly dohromady. Je tam řada lidí, například Petr Kolář, také se hodně přednáší na vysokých školách a v regionech, ale stav společnosti se neprojeví hned za půl roku. Jestli máte recept, jak zlepšit stav společnosti, sem s ním, protože žádný snadný recept neexistuje.“

Tomáš Lindner: „Podle mě je výchova ve školách naprostá prioritou. Je to samozřejmě práce, kterou dělá člověk v tísní, ale já si myslím, že by to měl převzít stát. Kolem nás jsou naštěstí země, kterými se můžeme inspirovat, například Rakousko nebo Německo. Tam ministerstvo vnitra řídí politické vzdělávání, tak jako řídí třeba tajné služby. Je v tom i jakási strategické uvažování, které vychází z předpokladu, že když budou občané rozumět tomu, co se v jejich zemi děje a jak funguje demokracie, budou sebejistější a nebudou tolik podléhat strachu. To je určitě velká výzva pro Česko.“

David Smoljak: „V dotazu padla ještě poznámka o selhání veřejnoprávních médií. Máte pocit, že na jejich bedrech leží vytvoření paniky ve společnosti?“

Martin Rozumek: „Podle mě ne. Já hledám hlavní vinu u politiků, kterým chybí odvaha jít občas proti davu a vysvětlovat nejasné věci. Neměli by vlát podle toho, jak vyšel poslední průzkum veřejného mínění. Média poté jen prezentují to, co politici řekli, a jestliže nikdo jejich výrokům nečelí, pak tu není žádné objektivní vysvětlení toho, že islám se nerovná terorismu. Takže to podle mě není selhání veřejnoprávních médií, ale selhání politiků, jejich neodvaha nebo zbabělost.“

David Smoljak: „Jestli chcete ještě něco doplnit, poprosil bych vás o krátké doplnění. Děkuji.“

Doplnění ze sálu: „Omlouvám se, jen bych rád připomněl slova Alberta Einsteina: ‚Moc přitahuje lidi morálně méněcenné.‘ Od politiků bych proto nečekal nic jiného než pragmatické chování. Měl by na ně být vyvíjen tlak od voličů, proto bychom měli hledat cestu mimo politiky. Jinudy asi cesta nevede.“

Dotaz ze sálu: „Mě by zajímalo, jestli si myslíte, že reakce na státně socialistickou diktaturu, která se usídlila v českém prostředí po roce 1989, má vliv na to, jak se dnes chováme k sociálně vyloučeným menšinám, uprchlíkům? Jestli se tu usídlilo něco, co by mělo být překonáno, co představovalo permanentně sociální stát? V 90. letech se sociální systémy dostaly pod tlak médií a byly postupně redukovány, až se dostaly na pokraj chudoby. Lidé se proto oprávněně báli a odmítali všechno s tím spojené. Není to odmítání trochu přehnané?“

Šimon Pánek: „Já sám nevím, ale řekl bych, že za to může komunismus, protože porovnáme-li chování k uprchlíkům ve východním a západním Německu, tak je tu propastný rozdíl. Asi to nebude tím neoliberalním přístupem, ale tím, že jsou společnosti morálně zkažené levicovou ideologií, která je zbavila kritického myšlení, rozmeta-la sebevědomí a nastolila centrální názory. Kdo vyčníval, tak měl problémy. Kapitalismus prohloubil frustraci lidí, ale když se po-

díváme na hranici rozpadlého Sovětského svazu, kopíruje bývalé komunistické státy, přestože si země prošly různými obdobími. Já si myslím, že to, co se tu děje, vychází spíš z jakési malosti a nedospělosti. Česká republika v porovnání s evropskými státy sociálně docela funguje, a přesto u nich existuje jakási vstřícnost vůči uprchlíkům.“

Tomáš Lindner: „Mohu ještě něco dodat? Já s tím v podstatě souhlasím, ačkoli to vnímám jako velmi významnou hodnotu, kterou cítím pokaždé, když se vracím z mimoevropských zemí. Je to jakási vyšší soudržnost, která Evropu charakterizuje. Jeden z problémů, který u nás po roce 1989 našťástí nevznikl, je, že jsme se otevřeli v různých ohledech více západu než mimoevropským zemím, je to jakási mentální část globalizace, kterou jsme podcenili. Já o tom budu ještě mluvit, ale podle mě je to vidět v různých sektorech společnosti. Když člověk před patnácti lety studoval politologii a sociální vztahy, nedozvěděl se nic o dění v mimoevropských zemích. Ještě mě napadla k vaší otázce jedna věc, která souvisí s dědictvím komunismu v české společnosti. Když jsem byl před půl rokem kvůli reportáži v Bavorsku, fascinovala mě komunitní soudržnost tamních obcí, které se vypořádávaly s uprchlickou krizí. Oni uvažovali, že za měsíc přijdou uprchlíci, a že by se proto měli sejít a věcně popřemýšlet, jak společně zvládnout tuto výzvu. To je něco, v čem my selháváme, protože kořeny toho všeho skutečně sahají až do doby komunismu.“

Dotaz ze sálu: „Jen jedna poznámka k názoru pana Rozumka. Slova pana Fica by nebyla tak překvapivá, kdybychom si uvědomili, že Fico pochází ze země, kde ministr vnitra navrhuje zařadit Afghánistán do bezpečných zemí. Situace na Slovensku je značně cynická, ale to nás přivádí k roli politiků. Já si myslím, že je to dost horší, proto-

že na Slovensku to je jednoznačně spojeno s parlamentními volbami a snahou získat převahu. Mě by zajímalo, jestli je to stejné i v České republice? Děkuji.“

David Smoljak: „Jádro otázky se tedy týká našich politiků, kteří jsou buď zbabělí, cyničtí, nebo trpí nedostatkem vůdčích schopností.“

Martin Rozumek: „Já se musím přiznat, že mě fascinují tiskové konference Roberta Fica, protože je neuvěřitelný demagog, který bez ostychu lže, a stejně tak ministr vnitra pan Kaliňák. Zaplať pánbůh, že byl na Slovensku zvolen prezidentem Kiska, neboť představa, že Fico je prezident a Kaliňák premiér, se mi nezamlouvá. Všechny naše slovenské kolegyně jezdily volit na obě volební kola, jen aby to tak nedopadlo. U nás to není tak zjevné, tady vidím špatný vliv Zemana a Babiše. Zeman rozhodně není islamofob, on jen sbírá body. Kdyby v průzkumech vyšlo, že 80 % lidí nevdá měšity, tak

by Zeman za týden jistě některou navštívil. Horší je to u pana Babiše, který se vyjadřuje k uprchlíkům velmi nepřátelsky. Jednak dané problematice vůbec nerozumí, jednak chce situaci využít ku prospěchu. U tradičních politických stran, například ČSSD, KDU-ČSL, necítím, že by se blížily Ficově rétorice, ale Zemanův totální populismus a Babišův kalkul vše rozvrací. Když se bavím s některými politiky mezi čtyřma očima, vědí, že si Česká republika posouvá image nežádoucím směrem, ale nehodlají uvolnit prostor druhým.“

Dotaz ze sálu: „Dobrý den, ještě zpět k debatě o médiích a politicích. Já si opravdu myslím, že média jako taková jsou jedním z hlavních zdrojů této politické nálady, ne politici. Podle mě politici využívají média a tím, že médiím dávají prostor, neexistuje odborná analýza problému. Včera jsem slyšel v televizi názory Václava Klause na imigrační politiku. Domnívám se, že Klaus dostal moc prostoru a nikdo mu neoponoval. Podle mě tedy politici využívají média a ona jim dávají prostor. Děkuji.“

David Smoljak: „Dotaz tedy směřuje k tomu, jestli média pouze neuvolnila prostor názorům politiků a jestli sama nejsou příliš pasivní. Je toto ten důvod?“

Šimon Pánek: „Já jsem se tu naznačil, že média jsou příliš slabá kvůli neprofesionalitě, lajdáctví a časovému tlaku a stávají se těmi, kteří jen opakuji názory politiků, aniž by to komentovala a nabízela dostatečnou reflexi. Je také ale možné, že část novinářů a médií zastávají stejný názor jako politici, takže to nakonec může mít logické vysvětlení.“

David Smoljak: „Součástí otázky také je, zda nebyla veřejnoprávní média zatlačena do role těch, kteří jen přenášejí názory politiků a nedovolí si jít nad rámec své názorové reprodukce.“

Dotaz ze sálu: „Já jsem optimista a myslím si, že někteří politici se stydí za postoj české politiky, například pan Sobotka a Zorálek, kteří jsou za to v Bruselu i kritizováni. Možná by rádi postoupili k lepšímu obrazu naší země, proto vyhradili sto milionů. Avšak to je podle mě špatně, protože vše má být užitečně využito a koordinováno Bruselem. Jak ale donutit politiky se špatným svědomím k větší aktivitě? Myslím tím politiky v Senátu.“

Martin Rozumek: „Ano, v Senátu už jich je dvacet, což je čtvrtina a to je výborné. My jsme se s nimi včera sešli, byli tam zástupci čtyř ministerstev, včetně dvou ministrů, a naše debata byla velmi konstruktivní. Ale problémem stále zůstává, že koncentrace moci v migrační oblasti je pouze v rukou ministerstva vnitra. Bylo by určitě třeba tam vnést více pohledů. Pohled firem, které potřebují nabírat nové pracovníky, vysokých škol postrádajících zahraniční studenty a vědeckých pracovišť, kde chybí vědci, kteří by

něco kloudného vymysleli. My jsme rádi za senátory, ale trochu mě mrzí, že to v Poslanecké sněmovně moc nedopadlo, i když pár politiků ze sněmovny se k iniciativě také připojilo. Už se těším, až s tím politiky vyjdou ven, protože pak se bude možná širší debata.

Alena Sojková: „Já jsem Alena Sojková z týdeníku Rozhlas a ráda bych se zastala médií, protože se domnívám, že není jejich vina, že málo ovlivňují své publikum. Vínu spíš nese publikum, které se moc nezajímá o to, co jim je předkládáno. Vezměme si čtenost novin, vezměme si sledovanost publicistického kanálu či rozhlasové stanice mluveného slova, to jsou nízké počty a z toho by vyplynula moje otázka. Jaká je úloha sociálních sítí? Mám na mysli například vystoupení Magdy Vašáryové v Událostech, komentářích, které vidělo a slyšelo hodně lidí. Díky sociálním sítím se to stalo jaksi bombou.“

Tomáš Lindner: „Já tu věc pouze nakousnu, protože se celý večer vyhýbám tomu, abych hodnotil jako novinář práci jiných novinářů. Myslím si, že i veřejnoprávní média někdy dělají pořádné šotky a vy můžete mít pocit, že cílem nebylo vyvolat širší debatu nebo vzdělat, ale vyvolat v divákovi

emoci. Soudím, že legendární je debata o kvótách pro uprchlíky v Událostech, komentářích mezi Michalem Kocábem a Klárou Samkovou. To je pořad, který se dostane i k lidem, co nekonsumují informace ve velkém. Najednou vidíme emotivní představení dvou názorů, které se nemůžou shodnout, a dvou lidí, kteří nejsou odborníky v té oblasti. Možná se ptáte, proč tam sedí zrovna oni a ne třeba Martin Rozumek a někdo, kdo kvóty odmítá? To by bylo něco jiného, určitě mnohem věcnější debata. Podobné to bylo ve včerejších Událostech, komentářích, kdy se hovořilo o tom, jak Německo zvládá uprchlickou krizi. Tam zavítal euroskeptický politolog, poslanec Úsvitu a ústecký sociální demokrat. Kdyby někdo ten pořad opatřil v němčině a poslal do Německa, tak by se tam dost divili. Proto si myslím, že by se tyto věci neměly stávat. Ještě k otázce sociálních sítí, vidím obrovské riziko v tom, jak se drojí základní platforma mainstreamových médií, na které se debatuje a kde jsou i témata, s nimiž se nesouhlasí. Ve spojení sociálních sítí a internetu vznikají mnohé názorové bubliny, které se navzájem neprotínají. Vy máte pocit, že proslov Magdy Vašáryové měl na lidi velký dopad, ale otázkou zůstává, zda nebyl jen na ty lidi, kteří s Magdou souhlasí. Toto vytváření bublin je velmi nebezpečný trend jak v Česku, tak v Evropě. Určitá rizika tohoto vytváření bublin můžeme vidět například ve Spojených státech, kde na jedné straně máme demokratická média, která jsou sledovaná demokratickými voliči, a na druhé konzervativní média a blogy sledované zase jejich příznivci. Možností na setkání se a výměnu názorů mezi oběma stranami je velmi málo. Zatím dochází k rozštěpení politické scény a špatné komunikaci.“

Kateřina Hájková: „Já mám dotaz na Martina Rozumka týkající se azylového řízení v Evropě. Jak je známo, uprchlíci by měli o azyl požádat v první bezpečné zemi. Nyní

nastala mimořádná situace, protože schengenský prostor není zcela volný kvůli uzavření hranic. Hotspoty nyní nefungují a většina zemí se stala pouze tranzitními. Jsou tedy v budoucnu hotspoty reálným řešením uprchlické krize?“

Martin Rozumek: „Já vidím jediné řešení v tom, že nebude existovat 28 různých systémů, soutěžících o to, který bude horší, ale bude jeden společný evropský. Klidně se může realizovat v hotspotu, pokud bude mít řízení ty kvality, jež požaduje evropské právo. Může to fungovat, ale stejně to dopadne tak, že úspěšní uprchlíci budou končit v zemích, kde mají své příbuzné. Podle mého názoru v tom tedy nehrají roli ani sociální dávky, ani jiné faktory. Na prvním místě je vždy přítomnost příbuzných v konkrétní zemi. Muselo by existovat jedno řízení, které by rozhodovalo o právu na azyl, a muselo by dojít k maximální integraci všech 28 států, včetně ministrů vnitra, kteří by byli smířeni s tím, že jejich země může být cílovou zemí pro uprchlíky. U nás se často argumentuje tím, že kdyby nastal exodus Ukrajinců, byli bychom první na ráně; ale co když nám řeknou, že protože jsme nechtěli kvóty, tak si tu máme těch 200 000 Ukrajinců nechat.

Poté bychom byli první, kdo by kvóty chtěl. Proto se domnívám, že hotspoty ve smyslu procesních center fungovat mohou a že to je možná jediná cesta, jak vytvořit společné řízení v bodech hranic Evropy. Měla by být doplněna možnost legálního vstupu uprchlíků do EU. Existuje studie Evropské unie pro lidská práva, která nabízí celou řadu možností legálních vstupů přes humanitární víza a propojování pracovní a nucené migrace po resettlement. Možností je mnoho, ale vše běží bohužel tou nelegální cestou, která je nešťastná pro všechny strany.“

Daniel Raus: „Dobrý den, mám otázku pro Šimona Pánka. Zajímá mě, nakolik česká média projevují zájem o práci Člověka v tísni v Sýrii a jak často tam jezdí, popřípadě zda je jejich práce systematická? Děkuji.“

Šimon Pánek: „Systematická určitě není, sem tam projevují malý zájem. Naše činnost je financována OSN, Němci, Briti a Američany. Když potřebujeme cokoli medializovat, jedná se většinou o rozvojové věci, kdy se opíráme o českou dárcovskou základnu. Jinak nejsme moc aktivní, protože to vlastně nepotřebujeme a média také ne. Máte pravdu.“

David Smoljak: „Děkuji Šimonu Pánkovi, který musí nyní odejít na pracovní jednání. My se pokusíme pokračovat. Rád bych nyní předal slovo Tomáši Lindnerovi z Respektu, aby jako první pohovořil na téma naší konference, kterým je úloha médií. Prosím.“

Tomáš Lindner: „Ještě jednou dobrý večer. Pro toto téma jsem si zvolil trochu nadčasový úhel pohledu, kdy uprchlíci do ČR nepřicházejí znenadání. Na podzim jsem byl s kolegou v Jordánsku, kde jsme se od dobrovolníků humanitárních organizací dověděli, že Syřané postupně ztrácejí naději na brzký návrat do Sýrie. Říkají nám, že válka může trvat deset dvacet let a že podmínky v uprchlických táborech nejsou dobré, proto si někteří Syřané načerno vydělávají a ostatní se nudí a v televizi sledují průběh války. Tito lidé začali více uvažovat o tom, kde hledat nový život, jak to napravit, a logicky je napadla Evropa. V té době byly počty migrujících Syřanů ještě velmi

nízké, ale byly varováním, že začnou stoupat. Věděl jsem to já a musely to vědět i zastupitelské úřady evropských zemí, které na to nijak nereagovaly. Neodpověděly ani na žádosti OSN, aby poskytly humanitární pomoc v uprchlických táborech. OSN musela loni snížit počet potravinových lístků, což způsobilo další odliv Syřanů. Když vše shrnu, tak se na uprchlickou krizi zadělávalo celé roky a stejně se zadělávalo i na negativní debaty české společnosti o uprchlících.

Hlavním znakem této debaty je nepřipravenost veřejnosti, politiků a médií diskutovat o tomto problému. Viníkem naší nepřipravenosti je špatný stav zahraničního zpravodajství českých médií a minimální pozornost médií k mimoevropským problémům. Tento vztah médií a migrace je velmi podstatný, protože soustavným psaním o globálních tématech se vytváří širší rámec přemýšlení o světě, do kterého poté čtenář vsazuje aktuální zprávy. Když

to řeknu abstraktně, tak podoba debaty o uprchlících není jen obrazem chování politiků, ale také našeho rámce přemýšlení o světě.

Stav zahraničního zpravodajství je kritický, protože ani jedno médium dnes nemá stálého zahraničního zpravodaje ani v Berlíně, ani v Bruselu, ani v New Yorku, ani na Blízkém východě. Protože nebyly informace ze zahraničí prioritou, došlo k snížení počtu jak zahraničních rubrik v denících, tak zahraničních cest. Přínos zahraničních cest nespočívá jen v aktuální cestě, ale i v nabytých zkušenostech, jež se mohou projevit i v pozdějších článcích. V České republice je spousta kvalitních novinářů, kteří milují zahraniční svět a kteří odcházeli z médií velmi frustrováni.

V tomto ohledu existuje obrovský kontrast mezi situací v německých a českých

médiích, který není dán jen finančními možnostmi, velikostí trhu a tradicí novinářiny, ale také prioritami jednotlivých redakcí. V německých médiích jsou mnohem více než u nás přítomny globální problémy, témata rozvoje a analýzy tamní země. Rozdíl je v tom, jak si definujeme to, co se nás týká a co ne. České redakce a veřejnost definují věci, které se jich týkají, dost geograficky úzce, proto se téma uprchlíků stalo aktuálním až ve chvíli, kdy začala evropská komise prosazovat návrh spravedlivějšího rozdělení migrantů po Evropě. V zahraničí se o uprchlících psalo už deset let, ale do českých novin se neevropští migranti dostávali velmi zřídka, a to při vypjatých situacích, jako byly teroristické útoky v Evropě nebo odchod evropských muslimů do služeb IS, kdy se nedalo tyto zprávy vynechat. V českých médiích chyběly reportáže o osobních příbězích migrantů, chybělo uvažování o tom, jaké řešení může Evropa najít, a chyběly analýzy příčin rozvratu jejich zemí a analýzy vlivu cizinců na život v západní Evropě.

Protože je velmi obtížné psát o velkých mimoevropských problémech, když sedíte v Praze u stolu, a protože jsou zahraniční redakce plné těchto problémů, tak se česká média rozhodla jen citovat slova zahraničních redakcí, jako je BBC a další. Výsledkem je, že většina Čechů považuje integraci cizinců do Evropy za naprostý neúspěch, ačkoli si mnoho průměrných obyvatel zahraničních měst o migraci myslí něco pozitivnějšího. Když se migrační krize začala týkat i Česka, tak nám chyběly základní poznatky o krizi a jejích příčinách. Neměli jsme vlastně jak navázat na rozvíjené debaty.

Rád bych se zmínil ještě o něčem k českému zpravodajství. Když jsem se snažil získat analýzy vlivu českého zpravodajství na

názor lidí ohledně migrace, nenalezl jsem toho příliš. Uvedu pár poznatků z analýzy, kterou zpracoval student žurnalistiky Jiří Linhart. Autor zkoumal, jak se staví české titulky k uprchlíkům a zjistil, že například v deníku Aha! bylo namířeno proti uprchlíkům 47 % titulků, pro bylo 10 % a neutrálních 43 % titulků. Deník Blesk obsahoval 45 % negativních, 48 % neutrálních a 7 % pozitivních titulků. Nejpozitivněji se k tématu stavěl deník Právo, přinášející 13 % titulků negativních, 72 % neutrálních a 15 % pozitivních. Další analýzou je analýza internetové publicistiky pana Zaorala ze společnosti Jeseter, z níž uvedu tři body. Zprvu se zapomíná na to, že součástí mainstreamových médií jsou i blogy, které vyvolávají proticizinecké emoce, čímž překračují rámec určitého kodexu blogera, a zároveň jsou publikovány na internetových zpravodajstvích. Tím získávají jakýsi étos autorů zavedeného média. Druhým bodem je příklánění se čtenářů od mainstreamových médií k alternativním a nevnímání rozdílu v úrovni zpracování a rešerší určitého článku. V důsledku toho získaly velký vliv weby kolem Českého portálu nebo Parlamentních listů, které dle Zaorala šíří katastrofické scénáře a polopravdy. Třetím bodem, na který analýza upozorňovala, je rozšíření proruských serverů typu Aironet, AC24, Sputnik News a dalších, které v sobě koncentrují obdiv k Rusku, zesměšňování EU a Spojených států a varování před migrační apokalypsou.

Mimo tyto analýzy mohou doplnit pouze své názory a emoce z pozice zahraničního redaktora. Jedna věc je, že v německém prostředí se o migrační krizi píše jako o evropském problému a hledají se evropská řešení. V Česku toto chybí a naše debaty jsou většinou jen v rovině národní, nikoli zahraniční. Často se objevuje mnoho analýz, které zdůrazňují tento přeshraniční

aspekt problému, ať už se jedná o analýzy organizovaného zločinu vydávajícího na migraci, či o detailnější pohled na syrské bojiště. Další věcí je optimismus médií vůči migraci. Jestliže srovnáme německá a česká média, pak ta německá přinášejí o uprchlících více informací, protože spolupracují s dobrovolníky a dokáží vnést do společnosti více inspirace a optimismu. Naopak jsou kritizována, že podceňují rizika migračního problému, že jsou nekritická a příliš optimistická. Česká republika by si měla uvědomit, že je závislá na exportu a na mimoevropských zemích. Bylo by tedy dobré vnímat jejich problémy, protože se brzy budou týkat i nás. Abychom byli na tuto situaci připraveni, musíme klást větší důraz na psaní o těchto problémech. Pro někoho je toto téma abstraktní, ale pro mě je důležitější než debaty o detailech problému. Děkuji.“

David Smoljak: „Pojďme k dotazům.“

Dotaz ze sálu: „Už zaznělo, že tu existují dvě izolované skupiny nácků a srdíčkářů, kteří se vzájemně shazují, aniž by došlo k jakémukoli konstruktivnímu dialogu. Mně tu chybí morální aspekt, který by měl být prodiskutován. V politice zní morálka jako nonsens, ale přesto by se lidé měli zamyslet nad tím, že utíkají před důsledky své kultury, své civilizace, a chtějí participovat na důsledcích odlišné kultury a odlišné civilizace. Podle multikulturního pohledu na

svět na to mají právo a mají právo tady zavádět kulturu, před kterou utelůi. Podle mě byste toto téma měli otevřít vy, novináři.“

Tomáš Lindner: „Souhlasím. Nemyšlím si zároveň, že je jen jeden multikulturní pohled na věc, protože multikulturalismů je spousta a každý se projevuje jinak. Určitě je důležité se zabývat těmito dlouhodobými tématy, která jsou kvůli aktuálnímu dění odsouvána na pozdější dobu. Důležité je otevřeně psát jak o pozitivních činech, tak o selháních západní Evropy. Trochu mě mrzí, že české debaty jsou většinou negativně polarizované, proto je těžké mluvit i jen opatrně o negativních stránkách migrace, protože každý má nějaký instinkt, který ho vede spíše k odmítání jednoznačného proticizineckého populismu.“

Martin Rozumek: „Já nevidím žádné odlišnosti kultur naší společnosti a přicházejících uprchlíků. Mezi syrskými uprchlíky žádní velcí islámští fanatici nejsou, naopak jsou velmi vzdělanými lidmi. Dokonce si nemyslím, že jsou silněji věřící než kdokoli jiný. Když jsem v době kosovské krize začínal pracovat s uprchlíky, dobrovolně jsme si přivezli tisíc lidí z Kosova. Připadalo mně, že jsou vůči nám kulturně mnohem vzdálenější než Syřani, protože jsme jim museli vysvětlovat základní hygienické návyky. V případě Sýrie utíkají hlavně ti bohatí a vzdělaní. My se tady oháníme křesťanskými hodnotami, ale nemáme je vůbec definované. Že je křesťan lepší než nekřesťan, si myslí 98 % Čechů, ale zároveň nemáme určeno, na jakých hodnotách stojí náš stát. Pro mě jako právníka to je jednoduché. Přečtu si Listinu základních práv a svobod a Ústavu a vydedukuji, jaké jsou naše hodnoty, ale většina z nás nemá ani tušení, co je typickým znakem české společnosti.“

Tomáš Lindner: „Já bych na to navázal se svou zkušeností z Bavorska, kde jsem cítil sebejistotu tamní společnosti, která není moc multikulturní, protože už 55 let volí stále stejnou konzervativní politickou stranu. Díky své jistotě v národních hodnotách mohou přistupovat k uprchlíkům vstřícněji a otevřeněji. Pro mě bylo zajímavé vést rozhovor s rodilým Bavorem, který byl zároveň majitelem řeznictví a zároveň zastupitelem CSU. Myslím si, že náš strach z uprchlíků je zapříčiněn jakousi nejistotou v nás samotných, které bychom se měli zbavit. My si ji ale spíše nechceme připustit a myslíme si, že nejistí jsou všichni ostatní.“

Jan Santorius: „Já jsem Jan Santorius a angažuji se v iniciativě Bible bez církve. Nedávno jsem slyšel v médiích, jak bavorský ministr vnitra děkoval českému ministru Chovancovi za negativní přístup České republiky k uprchlíkům. V tu chvíli mi došlo, že i v Německu jsou lidé, kterým se nelíbí imigrantská politika paní Merkelové a že jejich strach je srovnatelný s tím naším. Někteří lidé mají dostatek informací o imigraci, protože cestují a vidí, jak vypadají přistěhovalecké čtvrtě, například v Malmö, kde dochází k násilí na běloších. Těmito lidem zatím nikdo nevyvětlil, proč

by se neměli bát přistěhovačů. Já osobně mám velké obavy z toho, jakým způsobem funguje západní společnost, protože EU odmítla uvést v ústavě, že křesťanství je jakýsi morální základ evropské kultury. Křesťanské zásady jsou to, co lidé cítí, co nedokáží definovat, ale vědí, že je to správné. Důkazem jsou výsledky naší civilizace, kdy jsme dokázali zbudovat společnost milosrdenství a prosperity na rozdíl od těch, kteří nás chtějí kopírovat. My si to však neudržíme a chytáme se falešných bohů. Moje otázka je, jestli se mnou v této věci souhlasíte?”

Martin Rozumek: „Já se bavorskému ministru vnitra vůbec nedivím, protože Bavorsko je stejně jako Řecko první na ráně. Většina uprchlíků chce do Německa, a protože se nedostanou přes Alpy, přicházejí do Bavorska, kde narůstá napětí a obavy.

Malmö je velmi prosperující město, které těží z migrace, roste zde počet obyvatel a mění se před očima. Většina uprchlíků přicházejících do Malmö míří rovnou do Rosengardu, sídliště, kde jsou na nově přichozí kvalitně připraveni a nabízejí jim levné ubytování, práci a sociální zabezpečení. Místní úřad si pečlivě zaznamenává politickou a občanskou participaci cizinců, vyhodnocuje si například, jak často chodí do divadel, jak se děti účastní zájmových kroužků, jak se dospělí dostavují či nedostavují k volbám. Mají to nesmírně propracované a já si nedovolím tvrdit, že Malmö je příklad selhání multikulturního přístupu.

Je pravda, že v některých zemích, jako je Německo nebo Francie, jsou komunity cizinců, které se složitě začleňují na trh práce, což je ale důsledek toho, že si tyto země v šedesátých letech 20. století po-

zvali z Turecka a severní Afriky nejlevnější pracovní sílu. Bylo to v letech ekonomického růstu, kdy bylo třeba nepovыkující a tvrdě pracující lidi. Chyba byla na straně imigračního systému, proto nelze čekat, že z těchto rodičů a dětí vyrostou v průběhu několika generací vědci. My se tomu můžeme vyhnout, jen když se poučíme z chyb druhých a zkopírujeme to, co funguje.

To, že Barnevernet drží v rukou úřad pro ochranu dětí a norskou společnost je podle mého názoru nesmysl. V Norsku jsem byl loni v červenci a nedomnívám se, že by ochrana práv dětí v Česku byla lepší než v Norsku; svědčí o tom vysoký počet českých dětí v institucionální péči, se kterým vyhráváme na úrovni Evropské unie. Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, MŠMT a OSPOD by se měly jezdit do Norska učit, jak chránit práva dětí.”

David Smoljak: „Protože už je hodně hodin, poprosím o poslední dva dotazy.”

Dan Kvasnička: „Mě zaujala myšlenka pana Lindnera, že žádné z našich pišících médií nemá zahraničního zpravodaje.

My jsme si do Litomyšle pozvali dvě novinářky, Markétu Kutilovou a Magdalenu Sodomkovou, které se vypravily do Sýrie na vlastní náklady. Chtěl jsem se proto zeptat, jestli někde nezraje myšlenka souvisleji podporovat tyto dobrovolníky. A na druhou stranu, jestli by někdo nevzal v úvahu, že lidé z některých regionů České republiky mají kvůli neinformovanosti zbytečný strach. A proto by bylo potřebné, aby naši novináři mohli cestovat a vyprávět o svých zážitcích. Poté bychom se nedočkali skandálních debat. Dal by se tento problém s financováním řešit aspoň pomocí nadací?”

David Smoljak: „Šimon Pánek bohužel už odešel, takže nevím, jestli někdo z nás může něco přislíbit.”

Tomáš Lindner: „Podle mě je to skvělý nápad a já jsem z těch tištěných médií poslední, kdo si může stěžovat, protože Respekt je jeden z mála, kdo podporuje zahraniční výjezdy novinářů. Přestože spíme v nejlevnějších hotelích, šetříme na překladatele atd., má to velký význam pro poznávání místních lidí. Určitě by o tom měly ostatní deníky uvažovat. Bylo by dobré založit nějaký fond pro zahraniční projekty novinářů, ale na druhou stranu je smutné, že majitelé novin nepodpoří tyto cesty, ačkoli někteří jsou poměrně bohatí. Samozřejmě že některé projekty už existují, jako například Člověk v tísni, ale bylo by třeba je podpořit ve větším měřítku.”

David Smoljak: „Já teď udělám ostrý střih a řeknu, že u zrodu těchto konferencí stála Irena Sargánková, které dám symbolicky poslední slovo.”

Irena Sargánková: „Vy jste se, Tomáši, zmínil o tom, že jste v Jordánsku vytušil, že vzniká problém, kterému se média

nevěnují. Chtěla bych se zeptat, jestli je úlohou médií preventivně jednat při doutnajících problémech? Dále bych se zeptala pana Rozumka, jestli čeští politici spolupracují při preventivních řešeních problémů, nebo jestli hasí oheň ve chvíli, kdy už hoří?”

Tomáš Lindner: „Otázkou je, jak tu prevenci dělat. V mojí reportáži, která se tím zabývá, jsem mluvil o institucioním selhání v komunikaci mezi ambasádami a prioritami politického provozu. Pro vrcholné politiky je dnes velmi obtížné něco preventivně řešit, protože v minulých letech neměli na prevenci dost času, neboť řešili několik krizí po sobě. Já předpokládám, že jsou v institucích složky, které mohou zasáhnout.”

Martin Rozumek: „Politiky problematika migrace dlouho nezajímala, proto ať navrhlo ministerstvo vnitra cokoli, tak při následném hlasování Parlamentu jedna polovina poslanců chyběla a druhá polovina automaticky odhlasovala ve prospěch ministerstva. Oni to nevnímali jako důležité, protože cizinci nemají právo volit, na druhou stranu se mi zdá, že se ministerstvo zahraničí snaží podporovat

rozvojové projekty v zahraničí, konkrétně výzvy na podporu uprchlíků v Turecku a Jordánsku. Tam jsme nezaspali a politici aktuálně podporují sousední země, aby zabránili možné migraci do České republiky.

Když jsem byl minulý týden v Německu, nenabyl jsem dojmu, že by někdo byl šťastný z migrace, včetně uprchlíků samotných, kteří se samozřejmě chtějí vrátit domů a netouží po životě v Evropě. Navýšení pomoci v Libanonu, Jordánsku a Turecku je určitě jedním ze správných kroků a snaha našeho pana premiéra přispět na pomoc Turecku je dobrá věc, ale měli bychom se

prvotně smířit s tím, že budou uprchlíci žít i u nás.“

David Smoljak: „Na závěr bych chtěl shrnout naši debatu. Na začátku jsme řekli, že je paradoxem, když se uprchlíků bojí nejvíc země, ve které žádní uprchlíci nežijí, a řešili jsme, kdo za to může. Dospěli jsme k tomu, že média na tom nenesou tak velkou vinu, protože jen odrážejí to, co říkají politici, a ti se zase chtějí zavděčit voličům. Celé je to velmi propojené a těžko se určuje jediný viník. Každopádně to téma bylo zajímavé a naši hosté ho probrali zevrubně a fundovaně. Děkuji Martinu Rozumkovi a Tomáši Lindnerovi.“

Na obsahu a organizaci konference se podíleli

PONTES z.s.
hledáme, co nás spojuje...

energeia

**Přepis příspěvků a diskuse z 27. konference Člověk a média
Uprchlíci a jejich obraz v médiích • Odpovídá skutečnosti?**
konané 5. listopadu 2015 v Americkém centru, Praha

Vydalo Hnutí fokoláre a Pontes z. s.

Fotografie Markéta Jírů
Sazba a grafická úprava Štěpán Filčík

Kontakt: HNUTÍ FOKOLARE a PONTES z. s.
e-mail: katerina.hajkova@Pontes-os.cz
tel.: +420 777 278 182

© Hnutí fokoláre, Praha 2016